

Екологічна політика та природокористування

УДК 338.46

JEL Q26

Д. М. Стеченко, І. В. Безуглий

Імператив державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері України

Висвітлено міжнародний досвід використання проектів державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері. Охарактеризовано основні форми реалізації концепції державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері: спільне підприємство, спеціальні економічні зони, національні проекти, концесія, оренда, приватизація, договір управління об'єктами державної та комунальної власності. Визначено основні фактори, що впливають на низький рівень розвитку державно-приватного партнерства: надмірна фінансова та адміністративна централізація, постійна зміна управлінських кадрів, незначна пропозиція підготовлених для реалізації проектів. З'ясовано відмінності між формами державно-приватного партнерства за правом власності, оперативним управлінням, джерелами фінансування та тривалістю договору. Визначено основні напрями використання державно-приватного партнерства: розробка маркетингових стратегій для просування на ринках послуг сусідніх країн, розширення спектра послуг, створення об'єктів сільського туризму та готельних мереж.

Ключові слова: державно-приватне партнерство в рекреаційно-туристичній сфері, форми державно-приватного партнерства, проектний підхід, методи формування готельних мереж.

Вважається, що державно-приватне партнерство сприяє збільшенню інновацій у пріоритетних галузях національного господарства. Розвиток державно-приватних відносин у рекреаційно-туристичній сфері не набув широкого використання. Його активізація потребує визначення основних організаційних форм співробітництва органів влади та приватного сектору, використання аналітичного інструментарію, розробки методичних рекомендацій щодо підготовки інвестиційних проектів у регіонах України.

На регіональному рівні актуальність державно-приватного партнерства визначається можливістю спрямувати обмежені місцеві ресурси на інноваційний розвиток рекреаційно-туристичної сфери. Насамперед це орієнтація інституту державно-приватного партнерства на вирішення проблем створення регіональної та міжрегіональної інноваційних структур.

У фаховій літературі виявлено ризики та розглянуто фактори, що виникають під час реалізації державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері. Виділено чотири основні моделі організації державно-приватного партнерства: співробітництво, управління, асоціація, концесія. Дослідження наявних і перспективних форм організації державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері України свідчать про необхідність розробки та впровадження організаційно-економічного механізму активізації співпраці органів влади і приватного сектора [1].

Аналіз досвіду використання державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері країн світу містить цілі проектів, результат і наслідки від їх реалізації [2].

© Д. М. Стеченко, І. В. Безуглий, 2014.

Приклади реалізації проектів державно-приватного партнерства свідчать про його ефективність у супутніх з рекреаційно-туристичною сферою галузях, зокрема транспорті, соціальній інфраструктурі, житлово-комунальному господарстві [1; 3; 4].

Попри наявні публікації, що присвячені проблемам активізації державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері, окремі аспекти його впровадження потребують свого теоретичного та практичного вирішення. Зокрема, розробка методичних рекомендацій щодо впровадження різноманітних форм державно-приватного партнерства.

Завданнями стаття є аналіз основних форм, інструментів, цілей державно-приватного партнерства в Україні та світі, визначення основних наукових методів адаптації проектного підходу для активізації процесів державно-приватного партнерства у рекреаційно-туристичній сфері.

Державно-приватне партнерство в рекреаційно-туристичній сфері – це співробітництво між різними за ієрархією державними органами, органами місцевого самоврядування з юридичними чи фізичними особами, що здійснюється на основі договору в порядку, що встановлений законодавством. Українське законодавство передбачає державно-приватне партнерство у сфері природокористування, охорони здоров'я, управління нерухомістю, туризму, відпочинку, рекреації, культури та спорту.

Державно-приватне партнерство в рекреаційно-туристичній сфері характеризується як система юридично оформлених відносин між органами влади, що регулюють процеси організації відпочинку на макро-, мезо- та макрорівнях, а також державними рекреаційно-туристичними установами, приватними підприємцями, при якій стає можливим досягнення синергетичного ефекту та створення або поліпшення інфраструктури, товарів, послуг чи ресурсів, спираючись на принципи соціальної відповідальності, екологічності, економічної ефективності шляхом реалізації певних проектів. Процес супроводжується розподіленням ризиків, ресурсів і винагород між партнерами.

Формування та реалізація інноваційної політики розвитку рекреаційно-туристичної сфери потребує оптимального поєднання форм, методів, заходів управління на макро- та мезорівнях. Макроекономічний рівень потребує створення технологічних платформ, під якими розуміються ділянки, де розробляється стратегія розвитку науково-технологічних напрямів, що становлять основу конкретних програм і проектів Рамкової програми науково-дослідних робіт Європейського Союзу. На мезорівні реалізуються територіальна, технологічна, економічна, організаційно-інституційна та соціальні складові інноваційної політики. Територіальна складова забезпечить достатню кількість об'єктів інноваційної інфраструктури. Технологічна – сприятиме формуванню регіональних рекреаційно-туристичних кластерів. Економічна – вплине на інвестиційну привабливість регіонів. Організаційно-інституційна – узгоджує процеси створення регіональних венчурних фондів. Соціальна складова спрямовує державно-приватне партнерство на зростання рівня життя населення, підготовку місцевих кадрів, забезпеченість території санаторно-курортними та іншими оздоровчими закладами.

У країнах-лідерах світових інноваційних процесів державно-приватне партнерство спрямовано на удосконалення вже чинних регіональних ін-

новаційних систем. В Україні відбувається процес їх формування. Тому механізм державно-приватного партнерства потребує постановки інших завдань, зокрема: висвітлення та адаптації світової інноваційної практики до вітчизняних реалій, стимулювання інноваційної поведінки підприємців, створення інноваційного потенціалу в регіонах країни для реалізації пілотного системоутворення, створення регіональної інноваційної інфраструктури. Прикладами створення об'єктів інноваційної інфраструктури можуть слугувати: центри використання наукового обладнання, дослідно-експериментальні бази загального доступу, бізнес-інкубатори, інформаційні бази тощо.

Сутність взаємодії в межах державно-приватного партнерства полягає в узгодженні інтересів державної, регіональної влад і бізнесу при пріоритетності ролі держави. Основною характеристикою такої взаємодії є збалансованість інтересів, прав, ризиків, зобов'язань сторін у процесі реалізації проєктів.

Фахова література містить відомості щодо успішності застосування державно-приватного партнерства у транспортній сфері (автодороги, залізниці, аеропорти, порти), у реалізації проєктів розбудови соціальної інфраструктури (охорона здоров'я, освіта, туризм), житлово-комунальному господарстві (водопостачання, електропостачання, газопостачання). Державно-приватне партнерство широко використовується в США, Великобританії, Франції та Німеччині. Активно розвивається концепція державно-приватного партнерства в таких країнах Європи, як Австрія, Греція, Ірландія, Іспанія та в країнах Південно-Східної Азії [4].

В Угорщині Державна агенція з просування туризму (Magyar Turizmus) разом із приватними партнерами розробили маркетингову стратегію, орієнтовану на сусідні країни та оптимізовану за часом на переїзд / переліт. Співпраця Корейської туристичної організації з компанією «VISA card» сприяла появі нових фінансових послуг для власників платіжних карток [1, с. 473]. Орієнтуючись на іноземний досвід використання державно-приватного партнерства, можна рекомендувати розробку інвестиційних проєктів, що спрямовані на регулювання соціально-економічних процесів регіонів України.

Іноземний досвід використання державно-приватного партнерства свідчить про вигідність такої співпраці для обох сторін. Але в Україні державно-приватне партнерство не набуло поширення. При розробці організаційно-економічного механізму активізації державно-приватного партнерства необхідно враховувати як позитивні, так і негативні сторони. До негативних фактів належать: значний політичний вплив на процедурні та інституційні аспекти державно-приватного партнерства (при постійних змінах уряду та керівників регіональної влади відбуваються прецеденти перегляду первинних контрактів), відсутність повноважень у місцевих органах влади, надмірне бюрократичне навантаження, що впливає на збільшення вартості проєктів [5]. Наведені результати реалізації проєктів державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері орієнтують на розробку пропозицій щодо створення організацій, що стимулюють розвиток рекреаційно-туристичної сфери, сприяють розробці нових маршрутів, формуванню та реалізації маркетингових стратегій (табл. 1).

Результати реалізації проєктів державно-приватного партнерства можуть бути матеріальними та нематеріальними. Прикладами мате-

Аналіз результатів реалізації проєктів державно-приватного партнерства
в рекреаційно-туристичній сфері [6]

Результат	Кількість проєктів
Створення організацій	13
Розробка рекреаційно-туристичного маршруту, туру, зони відпочинку	9
Організація та проведення маркетингових компаній, підвищення іміджу DESTINAЦІЙ	по 8 проєктів
Створення програмного продукту	5
Організація та проведення тренінгів, покращення інфраструктури	по 4 проєкти
Будівництво засобів розміщення, реалізація програм збереження природного середовища, репозиціонування DESTINAЦІЙ, створення підприємства, створення тематичного парку	по 3 проєкти
Активізація розвитку окремих видів туризму, розробка методології економічної оцінки розвитку туризму, розвиток DESTINAЦІЙ, створення сільських зелених садиб	по 2 проєкти
Альянс зі створення нових туристичних продуктів, впровадження плану з розвитку DESTINAЦІЙ, створення освітньої туристичної програми, підвищення безпеки туристів, удосконалення туристичної політики, придбання нового обладнання, впровадження програм розвитку туристичних підприємств, реформування національної туристичної організації, створення стандартів якості туристичних послуг, створення благодійного фонду, створення веб-сайту DESTINAЦІЙ, створення туристичної DESTINAЦІЙ, управління заповідною територією	по 1 проєкту

ріальних результатів можуть бути: створення інформаційних центрів, придбання нового обладнання, створення підприємства, тематичного парку, сільських садиб, тимчасових помешкань, оздоровчої стежки. Нематеріальними результатами можуть бути: створення кластера, рекреаційно-туристичної зони, DESTINAЦІЙ, репозиціонування DESTINAЦІЙ, розробка програмного продукту, розвиток окремих видів відпочинку, впровадження стратегії розвитку спеціалізованих підприємств, підвищення безпеки відпочивальників, управління заповідною територією, освітні програми [7, с. 198-200]. Перелічені напрями проєктів державно-приватного партнерства можуть бути інтегровані в регіональні цільові програми соціально-економічного розвитку.

В Україні є досвід реалізації інвестиційних проєктів у межах державно-приватного партнерства. х найбільша кількість реалізована у житлово-комунальній сфері та розбудові інфраструктури. У сфері туризму, відпочинку, рекреації, спорту значна кількість проєктів була спрямована на підготовку та проведення чемпіонату Європи з футболу – Євро-2012 [8].

Реалізація інвестиційних проєктів, цілеспрямованих на проведення в Україні Євро-2012, сприяла розширенню у практиці господарської діяльності податкових інновацій, звільнення від оподаткування прибутку суб'єктів господарської діяльності, отриманого від надання послуг розміщення у готелях 3-5 зірок. Як наслідок, у містах, де проходили заходи чемпіонату, кількість готелів 3-5 зірок зросла на 45 об'єктів. Провідна роль у створенні сприятливих умов для залучення міжнародних і вітчизняних інвесторів відводиться проєктам державно-приватного партнерства [9]. Активізація державно-приватного партнерства може стати вагомим важелем відтворення регіональної інфраструктури.

Основними формами організації державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері країн світу є: співробітництво, що передбачає однакове розподілення прибутку, ризиків та участь в обґрунтуванні управ-

лінських рішень, залучення комерційних бізнес-структур для управління компаніями з державною та комунальною формами власності, створення некомерційних організацій для досягнення певних цілей, концесія з передачею об'єктів державної власності комерційним структурам за договором [1, с. 473]. Впровадженню в Україні таких організаційних форм перешкоджає низький рівень бізнесової активності, висока вартість банківських кредитів і незначна чисельність пропозицій різних за строками, вартістю, ресурсами, галузями з боку органів влади. Збільшення кількості запропонованих інвестиційних проектів потребує створення спеціалізованих підрозділів в органах влади, залучення до цих процесів вищих навчальних закладів, суспільних організацій, формування державного замовлення на розробку інвестиційних пропозицій в рекреаційно-туристичній сфері.

Існує потреба у створенні організаційної структури, що спроможна реалізовувати заходи щодо активізації державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері. Можливі два варіанти вирішення цього практичного завдання. Перший варіант передбачає створення спеціалізованої структури. Другий варіант визначає Державне агентство України з туризму та курортів як координатора управління державно-приватним партнерством на всіх рівнях [10, с. 34-35].

Організаційними формами реалізації державно-приватного партнерства, що можна запропонувати для реалізації в рекреаційно-туристичній сфері України, можуть бути: створення спільного підприємства, спеціальних економічних зон, реалізація національних проектів, концесія, оренда, приватизація, договір управління об'єктами державної чи комунальної власності (табл. 2). Зазначені форми державно-приватного партнерства

Таблиця 2

Відмінності між формами державно-приватного партнерства, що пропонуються використовувати у рекреаційно-туристичній сфері

Форма	Право власності	Оперативне управління	Джерела фінансування	Тривалість договору
Спільне підприємство	Держава / приватний партнер	Держава / приватний партнер	Держава / приватний партнер	Строк, визначений договором
Концесія	Держава / приватний партнер	Приватний партнер	Приватний партнер	25-30 років
Оренда	Держава	Приватний партнер	Приватний партнер	Не менше 5 років
Приватизація	Приватний партнер	Приватний партнер	Приватний партнер	Необмежено
Національні проекти	Держава / приватний партнер	Держава / приватний партнер	Держава / приватний партнер	Строк, визначений програмою, проектом
Спеціальні економічні зони	Держава / приватний партнер	Держава / приватний партнер	Держава / приватний партнер	Строк функціонування спеціальної економічної зони
Договір управління об'єктами державної чи комунальної власності	Держава	Приватний партнер	Держава / приватний партнер	Строк, визначений договором

Складено авторами.

різняється за правом власності, оперативним управлінням, джерелами фінансування та тривалістю договорів.

Форми державно-приватного партнерства – це узагальнені зразки взаємодії органів влади та приватних партнерів, що використовуються для задоволення громадських потреб. Найбільше поширення отримали концесія та оренда. Але в результаті реалізації проектів державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері не можна допускати прямої чи латентної зміни права власності на пам'ятки культури. Значні можливості для розробки і реалізації таких проектів є у пам'ятко-охоронній діяльності (залучення приватних коштів для ремонтно-реставраційних робіт на об'єктах культурної спадщини в обмін на частку від їх експлуатації при відвідинах туристами, розвитку екотуризму, розбудові інфраструктури).

Концесія передбачає надання уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору права створення та управління господарським об'єктом для задоволення громадських потреб. Обов'язковою умовою використання такої організаційної форми державно-приватного партнерства є дотримання умов надання концесії, визначення майнової відповідальності та розподілення можливих підприємницьких ризиків. Законодавство України передбачає використання об'єктів соціально-культурного призначення (за винятком тих, що розташовані у рекреаційно-туристичних зонах), розбудову об'єктів інфраструктури.

Створення підприємств, у структурі майна яких є власність держави, сприятиме формуванню корпоративного сектора національної економіки та розширенню можливостей регулювання соціально-економічних процесів у регіонах України. Приватизація може бути використана для реалізації проектів зеленого туризму та санаторного лікування. Об'єктами приватизації є ділянки території з джерелами мінеральних вод, лісовими урочищами, парками та лугопарками для створення спортивно-рекреаційних закладів. Така приватизація потребує розробки методики вартісної оцінки з орієнтацією на рекреаційно-туристичне використання, визначення розмірів рентної плати та юридичного опрацювання умов придбання прав власності.

Розробка та реалізація національних проектів спрямована на підтримку стратегічних для розвитку країни галузей національної економіки. Така організаційна форма розглядається як комплекс стратегічно орієнтованих заходів, спрямованих на комплексне вирішення найактуальніших завдань системної модернізації суспільства. Прикладом такого проекту є реалізація рекреаційно-туристичного потенціалу України «Відкриваючи Україну» [11, с. 3-11].

Під спеціальною рекреаційно-туристичною зоною розуміють територію з достатніми ресурсами та можливостями для розвитку сфери відпочинку, на якій запроваджується пільговий режим для залучення у господарський обіг та ефективного використання природо-ресурсного та історико-культурного потенціалів. Створення спеціальної рекреаційно-туристичної зони дозволяє поглибити спеціалізацію регіону, задовольнити наявний попит споживачів, стабілізувати наявні та сформувані нові рекреаційно-туристичні потоки. Діяльність таких спеціальних економічних зон дозволяє здійснити реконструкцію матеріально-технічної бази курортів, розширити спектр послуг, вирішити проблеми зайнятості, підвищити рівень життя населення.

Серед методів формування готельних мереж: договір франчайзингу, контракт на управління, лізинг (оренда). Під франчайзингом розуміється

співпраця між юридично та фінансово незалежними сторонами, у межах якої одна сторона (франчайзер), що володіє ефективним бізнесом, відомою торговою маркою, інноваціями, іншими нематеріальними активами, дозволяє іншій стороні (франчайзі) користуватись цією системою на погоджених умовах. Контракт на управління – письмова угода, що укладається між власником підприємства (готелю) і менеджером чи спеціалізованою компанією. Лізинг (оренда) передбачає передачу готелю в користування за плату на визначений строк та умови суборенди.

За договір франчайзингу самостійне підприємство сплачує «вступний внесок» і регулярні платежі у формі відсотка за обороти. Так міжнародний ланцюжок готелів Holiday Inn оцінює свої ліцензії в 500 тис. фунтів, поточну платню – у 3%, платню за рекламу – 1% з обороту [12, с. 492-493].

Під інструментами активізації державно-приватного партнерства розуміється наукова категорія, що означає заходи цілеспрямованого впливу на інтенсифікацію процесів впровадження нових організаційних форм, реалізацію інвестиційних проєктів, досягнення поставлених цілей взаємодії органів влади та приватних партнерів. Інструменти, що пропонуються органами влади для реалізації інвестиційних проєктів: державні гарантії для виконання боргових зобов'язань, фінансування з Державного бюджету, компенсація відсотків за кредитом [13]. Але тільки фінансових інструментів недостатньо для активізації підприємницької ініціативи. Необхідні системні заходи щодо створення в Україні вітчизняних бізнесових структур, що спроможні реалізовувати договори з управління об'єктами державної та комунальної власності. Такий інструмент доречно використати у сфері управління готелями, санаторними закладами, формування національних готельних і ресторанних мереж. Договір управління об'єктами державної та комунальної власності може бути використаний для створення інтегрованих структур, зокрема готельних і ресторанних ланцюгів, мереж санаторних закладів.

Транскордонне співробітництво в Україні характеризується недостатнім рівнем кількості та масштабом бізнес-проєктів. Змінити таке становище спроможне державно-приватне партнерство. У рекреаційно-туристичній сфері використання державно-приватного партнерства потребує розробки значної кількості проєктів, що пов'язані з впровадженням нових маршрутів, екскурсій, модернізацією засобів розміщення та об'єктів санаторно-курортного лікування, інформаційних технологій, проведенням заходів з формування іміджу міст і територій як дестинацій із значними атрактивними можливостями. Розробка та реалізація таких проєктів орієнтує на постановку наукового завдання щодо адаптації проєктного підходу до потреб розвитку рекреаційно-туристичної сфери.

Подальший розвиток транскордонного співробітництва в Україні пов'язують зі створенням міжнародних асоціацій, кластерних утворень, консорціумів, вільних економічних зон. У фаховій літературі обговорюється можливість виявлення транскордонних кластерів і кластерних ініціатив [14, с. 9]. У фахівців нема однастайності щодо ефективності функціонування транскордонних кластерів, але існує низка вагомих чинників, що сприятимуть підвищенню співробітництва у рекреаційно-туристичній сфері.

Державно-приватне партнерство потребує координації зусиль органів державної, регіональної влади, місцевого самоврядування та бізнесу. Реа-

лізація цієї функції може бути покладена на спеціалізовану управлінську структуру, зокрема агенцію інноваційного розвитку. До завдань подібної структури можна віднести: моніторинг державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері, узагальнення світового досвіду, розповсюдження уявлень партнерів щодо тенденцій науки та технологій, впровадження практики регіонального інноваційно-туристичного форсайту. Під форсайтом розуміється процес систематичного визначення нових стратегічних напрямів, що в довгостроковій перспективі спроможні вплинути на соціально-економічне становище регіону. Реалізація форсайт-проектів дозволить здійснити стратегічне позиціонування регіонів, сформулювати стратегію соціально-економічного розвитку територій, реалізувати корпоративні стратегії інтегрованих бізнес-структур, прискорити процеси створення рекреаційно-туристичних кластерів. Використання регіональних рекреаційно-туристичних форсайтів потребує розробки науково-методологічних основ, що базуються на методології управління проектами.

Проекти державно-приватного партнерства мають обмеження за часом, якістю, ресурсами. Вони характеризуються чітким розподілом відповідальності, ризиків, різняться за територіально-ресурсною, інфраструктурною та іншими ознаками. Основними критеріями ефективності проекту є досягнення очікуваного результату та задоволення його учасників.

Проектний підхід успішно реалізується на різних рівнях державного управління. Але його практична реалізація в рекреаційно-туристичній сфері України потребує адаптації інструментів проектного управління. Вирішення такого наукового завдання пов'язане з врахуванням особливостей проектного підходу, а саме у чіткому позиціонуванні цілей, високій інтенсивності споживання ресурсів, орієнтації на вирішення нетипових проблем, створенні тимчасового творчого колективу.

Перелічені особливості зумовлюють вимоги чіткого узгодження різних видів робіт за часом і ресурсами, що може бути досягнуто з використанням мережевого методу. У методичному аспекті постає необхідність розробки мережевого графіку, оптимізованого за певними критеріями. Також постановка та вирішення завдання оптимального планування сприятиме ефективнішому використанню ресурсів.

Проектний підхід орієнтований на постановку унікальних завдань, вирішення яких не має аналогів. Для реалізації проекту формується тимчасова робоча група. Використання потенціалу такої групи потребує використання колективних методів прийняття рішень, зокрема експертного, Дельфі, мозкового штурму та інших. Для визначення економічної ефективності проектів доречно використання статистично-економічного аналізу, формалізації, методів векторної алгебри, проектного аналізу, інвестиційного аналізу.

Аналіз результатів реалізації державно-приватного партнерства дає підстави стверджувати, що така форма співробітництва органів влади та приватного бізнесу спроможна активізувати соціально-економічні процеси в рекреаційно-туристичній сфері регіонів України. Серед проектів, що реалізуються в межах державно-приватного партнерства для активізації рекреаційно-туристичної сфери країн світу: розробка маркетингових стратегій регіонів і міст, розширення спектру послуг, створення об'єктів сільського відпочинку. Основними формами державно-приватного партнерства в ре-

креаційно-туристичній сфері України можуть бути: спільне підприємство, концесія, оренда, договір управління об'єктами державної та комунальної власності. Для збільшення кількості інвестиційних проектів, що можуть бути запропоновані для реалізації приватним партнерам, доцільно створення спеціалізованих підрозділів в органах регіональної влади, залучення до цих процесів вищих навчальних закладів, громадських організацій і формування державного замовлення на розробку інвестиційних пропозицій. Серед наукових методів, що можуть бути успішно використанні при розробці проектів в рекреаційно-туристичній сфері: мережевий метод, завдання оптимального планування, методи прийняття колективних рішень.

Список використаних джерел

1. Бондаренко В. А. Особливості реалізації проектів державно-приватного партнерства в туристичній галузі [Електронний ресурс] / В. А. Бондаренко. // Вісник Національного транспортного університету. – 2012. – Вип. 26. – Ч. 2. – С. 472-476. – Режим доступу : http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/26_2_2013/472-476.pdf
2. Зима О. Г. Проекти державно-приватного партнерства як шлях розвитку туризму в Україні / О. Г. Зима, І. І. Лісіцина // Економіка розвитку. – 2012. – № 2(70). – С. 9-15.
3. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 №2404-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17
4. Марцин Т. О. Інноваційний підхід до розвитку готельних мереж / Т. О. Марцин, Т. В. Буряк, О. С. Ліфіренко [Електронний ресурс] // Сб. науч. тр. международного научного Интернет-симпозиума SWorld (20-27 февраля 2012 г.) Том. 2. Инновационный подход к развитию предприятий, отраслей, комплексов. – Режим доступу : <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/innovative-approach-to-the-development-c112/11854-c112-063>
5. Бережна І. Г. Державно-приватне партнерство в Україні: чи можливий альянс влади та капіталу? [Електронний ресурс] // Інформаційне агентство ЛІГАБізнесІнформ. Ліга. Блоги. – 2010. – 21.05. – Режим доступу : <http://blog.liga.net/user/berezhnaya/article/4334.aspx>
6. Лісіцина І. І. Державно-приватне партнерство в галузі туризму як інноваційний спосіб вирішення проблем транскордонного співробітництва [Електронний ресурс] / І. І. Лісіцина // Сб. науч. тр. международного научного Интернет-симпозиума SWorld (17-26 декабря 2013 г.) Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте '2013. Секция 4: Туризм и рекреация. – Режим доступу : <http://www.sworld.com.ua/konfer33/621.pdf>
7. Лісіцина І. І. Державно-приватне партнерство в галузі туризму: зарубіжний досвід / І. І. Лісіцина // Бізнес інформ. – 2013. – № 11. – С. 196-203.
8. Інформаційно-аналітичний бюлетень КМУ від 14.08.2013 р. Про розвиток державно-приватного партнерства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.info-kmu.com.ua/2013-08.14/article/15615594.html>
9. Шаповалова О. Для розвитку туризму в Україні необхідно запроваджувати механізми державно-приватного партнерства [Електронний ресурс] / О. Шаповалова // Урядовий портал. – 2013. – 14.06. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246434694&cat_id=244276429
10. Соловій Д. І. Впровадження елементів державно-приватного партнерства у функціонування туристичної сфери України / Д. І. Соловій // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2013. – № 4(24). – С. 33-36.
11. Лозовий В. С. Застосування проектного підходу в сфері науки як ресурс модернізації і розвитку України. Аналітична записка [Електронний ресурс] / В. С. Лозовий ; Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1225/>
12. Коноплицький В. А. Економічний словник. Тлумачно-термінологічний / В. А. Коноплицький, Г. І. Філіна. – К. : КНТ, 2007. – 580 с.
13. Витяги з Державного реєстру інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій від 09.10.14 [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку та торгівлі України. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Search/Result?lang=uk-UA>
14. Рекомендації щодо впровадження нових форм транскордонного співробітництва / Н. А. Мікула (ред.) ; Ін-т регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2010. – 150 с.

References

1. Bondarenko, V. A. (2012). Osoblyvosti realizatsiyi proektiv derzhavno-pryvatnoho partnerstva v turystychniy haluzi [Peculiarities of realization of public-private partnership projects in the tourism industry]. In *Visnyk Natsional'noho transportnoho universytetu [Herald of National Transport University]*. Vol. 26(2). Kyiv: National Transport University. Retrieved from http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/26_2_2013/472-476.pdf [in Ukrainian].
2. Zyma O. H., & Lisitsina, I. I. (2012). Proekty derzhavno-pryvatnoho partnerstva yak shlyakh rozvytku turyzmu v Ukraini [Projects of public-private partnerships as a way to promote tourism in Ukraine]. *Ekonomika rozvytku – Economics of Development*, 70(2), 9-15. [in Ukrainian].
3. Supreme Council of Ukraine (2010). *Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo [On Public-Private Partnerships]*. Law of Ukraine, adopted on 2004, July 7, 2404-VI. Retrieved from zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17 [in Ukrainian].
4. Martsyn, T. O., Buriak, T. V., & Lifirenko, O. S. (2012). Innovatsiyyny pidkhid do rozvytku hotel'nykh merezh [An innovative approach to the development of hotel chains]. In *Innovatsionnyy podkhod k razvitiyu predpriyatiy, otrasley, kompleksov [Innovative approach to the development of enterprises, industries, complexes]*. Proceedings of the International Scientific Internet-Symposium SWorld, 2012, February 20-27: Vol. 2. Retrieved from <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/an-innovative-approach-to-the-development-c112/11854-c112-063> [in Ukrainian].
5. Berezhna, I. H. (2010, May 21). Derzhavno-pryvatne partnerstvo v Ukraini: chy mozhyvyy al'yans vlady ta kapitalu? [Public-private partnership in Ukraine: can be the alliance of power and capital?]. *LIHABiznesInform [LIGABusinessInform]: Information Agency*. Retrieved from <http://blog.liga.net/user/berezhnaya/article/4334.aspx> [in Ukrainian].
6. Lisitsyna, I. I. (2013). Derzhavno-pryvatne partnerstvo v haluzi turyzmu yak innovatsiyyny sposib vyrishennya problem transkordonnoho spivrobitnytstva [Public-private partnership in tourism as an innovative way of cross-border cooperation problems solving]. In *Perspektivnyye innovatsii v nauke, obrazovanii, proizvodstve i transporte '2013. Sektsiya 4. Turizm i rekreatsiya [Perspective innovations in science, education, production and transport '2013. Section 4. Tourism and recreation]*. Proceedings of the International Scientific Internet-Symposium SWorld, 2013, December 17-26: Retrieved from <http://www.sworld.com.ua/konfer33/621.pdf> [in Ukrainian].
7. Lisitsyna, I. I. (2013). Derzhavno-pryvatne partnerstvo v haluzi turyzmu: zarubizhnyy dosvid [State-private partnership in tourism: Foreign experience]. *Biznes inform – Business Inform*, 11, 196-203. [in Ukrainian].
8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013, August 14). *Informatsiyno-analytychnyy byuleten' Kabinetu Ministriv Ukrayiny. Pro rozvytok derzhavno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini [Information-analytical bulletin of Cabinet of Ministers of Ukraine. On the development of public-private partnership in Ukraine]*. Retrieved from <http://www.csi.org.ua/www/wp-content/uploafas/2013/05/nsrdu2020/pdf> [in Ukrainian].
9. Shapovalova, O. (2013, June 06). Dlya rozvytku turyzmu v Ukraini neobkhidno zaprovadzhuvaty mekhanizmy derzhavno-pryvatnoho partnerstva [For the development of tourism in Ukraine should implement mechanisms for public-private partnerships]. *Uryadovyy portal – Government portal*. Retrieved from http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246434694&cat_id=-244276429 [in Ukrainian].
10. Solovyov, D. I. (2013). Vprovadzhennya elementiv derzhavno-pryvatnoho partnerstva u funktsionuvannya turystychnoyi sfery Ukrayiny [Implementation of elements of a public-private partnership in tourism sector functioning Ukraine]. *Visnyk Berdyanskoho universytetu menedzhmentu i biznesu – Bulletin of Berdyansk University of Management and Business*, 4, 33-36. [in Ukrainian].
11. Lozovyy, V. S. (2013). Zastosuvannya proektnoho pidkhodu v sferi nauky yak resurs modernizatsiyi i rozvytku Ukrayiny [Applying of design approach in science as a resource for modernization and development of Ukraine] (Analytical note). Kyiv: National Institute of Strategic Studies. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1225> [in Ukrainian].
12. Konoplyts'kyy, V. A., & Filina, H. I. (2007). *Ekonomichnyy slovnyk. Tlumachno-terminolohichnyy [Economic Dictionary. Explanatory and terminological]*. Kyiv: KNT. [in Ukrainian].
13. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2014, October 9). Vytyahy z Derzhavnoho reyestru investytsiynykh proektiv ta proektnykh (investytsiynykh) propozyziy [Excerpts from the State Register of investment projects and project (investment) proposals]. Retrieved from <http://www.me.gov.ua/Search/Result?lang=uk-UA> [in Ukrainian].
14. Mikula, N. A. (Ed.). (2010). Rekomendatsiyi shchodo vprovadzhennya novykh form transkordonnoho spivrobitnytstva [Recommendations for introducing of new forms of cross-border cooperation]. Lviv: Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

Stechenko D.M., Bezuglyy I.V. Imperative of public-private partnership in the field of recreation and tourism in Ukraine.

Activation of public-private partnership requires the definition of organizational forms and analytical tools for their implementation. Purpose - to examine the main forms, tools, targets a public-private partnership in tourism and recreation field, describe the main organizational forms and provide recommendations for their implementation, identify the main methods of adapting the project approach to enhance the process of public-private partnerships in the recreation and tourism sector. Synthesis method used to determine the main directions of development and implementation of public-private partnerships, methods of forming hotel chains. The method used to create similar definitions of the terms "form" and "tools" intensify public-private partnership. Method comparison - to compare the number of completed projects in the areas of implementation. Deals with international experience in the use of public-private partnerships in the recreation and tourism sector. The basic forms of realization of the concept of public-private partnerships in recreation and tourism sector. In the form of public-private partnership refers generalized examples interaction authorities and private partners, which are used to meet community needs. Among these forms: joint venture, special economic zones, national projects, concession, lease, privatization, contract management of state and municipal property. The main factors that affect the low level of public-private partnership: the excessive financial and administrative centralization, the constant change of management personnel, trained to offer small projects. The main areas of public-private partnerships: developing marketing strategies for sales promotion services in neighboring countries, expanding the range of services, creation of rural tourism and hotel chains. Development of public-private partnership should be based on the methodology of project management. But its practical implementation in the field of recreation and tourism Ukraine requires adaptation of project management tools. Addressing this research is related to the specific design of the approach. To determine the cost-effectiveness of projects proposed to use statistical and economic analysis, formalization, methods of vector algebra, project analysis, investment analysis. To control the working group - collective decision-making methods, including expert, Delphi, brainstorming. Public-private partnership is able to enhance the socio-economic processes in the recreation and tourism sector. To increase the number of investment projects that can be offered for private partners, it is advisable to create specialized units in government, involvement in these processes of higher education institutions, social organizations and the formation of state order to develop investment proposals.

Key words: public-private partnerships in recreation and tourism sector, public-private partnerships, project approach, methods of hotel chains forming.

Стеченко Д. Н., Безуглий И. В. Императив государственно-частного партнёрства в рекреационно-туристической сфере Украины.

Освещен международный опыт использования проектов государственно-частного партнерства в рекреационно-туристической сфере. Охарактеризованы основные формы реализации концепции государственно-частного партнерства в рекреационно-туристической сфере: совместное предприятие, специальные экономические зоны, национальные проекты, концессия, аренда, приватизация, договор управления объектами государственной и коммунальной собственности. Определены основные факторы, влияющие на низкий уровень развития государственно-частного партнерства: чрезмерная финансовая и административная централизация, постоянная смена управленческих кадров, незначительная предложение подготовленных для реализации проектов. Выяснены различия между формами государственно-частного партнерства по праву собственности, оперативного управления, источников финансирования и продолжительностью договора. Определены основные направления использования государственно-частного партнерства: разработка маркетинговых стратегий для продвижения на рынках услуг соседних стран, расширение спектра услуг, создание объектов сельского туризма и гостиничных сетей.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство в рекреационно-туристической сфере, формы государственно-частного партнерства, проектный подход, методы формирования гостиничных цепей.

Стеченко Дмитро Миколайович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».

Безуглий Ігор Володимирович – кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму Чернігівського державного інституту економіки і управління.

Надійшло 11.09.2014 р.